

Satileksikon

Peeter Vilborn

a

AC (alternating current) – vahelduvvool

A-PID (Audio Program Identification) – määrab ära digituuneris audio aadressi

A/B Switch - A/B lüliti – ühe sisendiga tuuneril saab valida kahe LNB vahel

A/D (Analog/Digital) – seade muundab analoogsignaali digitaalseks

AC3 - Dolby Digitali standard, edastab 5+1 kanalit kokkupakitult

Actuator - aktuaator – motoriseeritud seade antenni juhtimiseks

AFC (Automatic Frequency Control) – automaatne sageduse järelhäälestus – stabiliseerib tuuneri häälestust

AGC (Automatic Gain Control) – automaatne võimenduse regulaator – hoiab stabiilset signaali tuuneris kui sisendnivoo muutub

AM (Amplitude Modulation) – amplituudmodulatsioon – kasutatakse nii teatud analoog- kui digisignaalide edastamisel

Analog Transmission – analoogedastus – infosignaali muutub ajas pidevalt, mitte hüppeliselt nagu digiedastusel

Antenna – seade raadiosignaali saatmiseks ja/või vastuvõtuks

Apogee – satelliidi orbiidi kaugeim punkt

AU Card (auto update) – nn iseuuenduv

vaatajakaart, salvestab uued koodid satelliidilt antud käskluste põhjal

Audio Subcarrier – heli abikandevsagedus – videospektris asuv sagedus (5-8MHz) heli ülekandeks

AV – AudioVideo – heli- ja pildisignaale edastava pistikupesa (SCART) tähistus

Azimuth angle – asimuudi nurk – horisontaalne sihinurk antenni juures, mida loetakse kraadides põhjasuunast päripäeva

AZ-EL (Azimuth-Elevation) – antenni paigaldusviis, mis lubab antenni suunata nii horisontaal- kui vertikaaltasandis

b

B-MAC (B-Multiplexed Analog Component) – analoogsüsteemis kasutatav telesignaali edastamise ja kodeerimise meetod kus audio on digitaalne

Bps (bits per second) – bit/sek – digisignaali ülekandekiirus bitti sekundis

Band – sagedusriba – kahe määratud sageduse vahel asuv sagedusala

BW (bandwith) – ribalaius – ülekandekanaliga kõrgema ja madalama sageduse vahe, satituuneris tavaliselt 27MHz

Beam – kiir – satelliidilt maale suunatud signaalivoog (globaal-, regionaal- või täpp-kiir), mis määrab satelliidi leviala

Beamwidth – kiirgusnurk - antennist kiirguva või vastuvõetava signaalivoo nurk (koonus), kus signaali võimsus on maksimaalsest langenud kaks korda

Bit – bitt – väikseim infohulk, kahendsüsteemis 0 või 1

BER (Bit Error Rate) – vigaste bittide arv signaalis miljoni databiti kohta, digisignaali kvaliteedi näitaja

Bird – geostatsionaarsel orbiidil paikneva satelliidi üldnimetus slängis (näit. EuroBird, HotBird)

BNC (Bayone-Neill Connector) – teatud tüüpi lukustatav (bajonett) koaksiaal pistik videosignaali ühendamiseks

Box – telerile lisatav vastuvõtja, mis laiendab esimese võimalusi (näit. digi TV Dreambox)

BS (Broadcasting Satellite) – levisatelliit

BSS (Broadcast Satellite Service) – levisatelliitidele kinnistatud sagedusriba (10,7-12,75 GHz)

Byte – bait – kaheksast bitist koosnev infokogum, mis moodustab sümboli

C band – ülikõrgsageduslik laineala 3,4-6,425 GHz, sat TVs (põhiliselt USAs) kasutatav sagedusala 3,7-4,2 GHz

CA (Conditional Access) - tingimuslik juurdepääs – meetod, kus programmivaldaja

saab tasu teenuse kasutajalt

CAM (Conditional Access Module) – teatud kodeeringusüsteemi tuunerisse sisseehitatud moodul, mis vaatajakaardi abil tagab programmi avamise

CATV (Community Antenna TV/Cable TV) – ühisantenni või kaabel TV süsteem erinevate (TV, raadio, data) teenuste pakkumiseks kliendile kaabli kaudu

Carrier – kandevasagedus – analoogsignaali ülekandel kasutatava sagedusriba kesksagedus

Cassegrain Dish – profitehnikas kasutatav eriline kahekordse peegli satiantenn, tavalisega võrreldes tagab suurema kasuteguri

CCIR (International Radio Consultative Committee) – oli Lääne-Euroopa tele-raadio standardeid määrav organisatsioon (nüüd ITU-R), vasukaaluks oli loodud Ida-Euroopa analoog OIRT

Channel Bandwith – kanali ribalaius – sagedusvahemik, millelt teatud programmi edastatakse

Channel ID – kanali identifikaator – iga digikanalit/paketti määrav indeks (näit. 01 0C 40)

CI (Common Interface) – tuuneri eriline pesa välise CI mooduli paigaldamiseks

Clarke Orbit – geostatsionaarsete satelliitide ekvatoriaalne ringorbiit 35780 km kõrgusel maapinnast, kus tiirlemisperiood on 24 tundi ja satelliit “seisab” taevas samas punktis. Esmakordselt võttis kasutusele kirjanik ja futurooloog sir Arthur C. Clarke 1945.aastal

Clone card – kloonkaart – legaalse vaatajakaardi põhjal valmistatud sarnaste omadustega piraatkaart

C/N (Carrier to Noise) – kandevaslaineline ja müra signaali suhe – suurem väärtus tagab parema pildi kvaliteedi, mõõdetakse dB

Coaxial Cable – kesksoonega varjestatud kaabel laiaribaliste signaalide ülekandeks

Composite Video - standardne videosignaal sisaldab värvus-ja heledussignaale (PAL, SECAM või NTSC süsteemis), tavaliselt tuuneri SCART pesas

Conax – kompanii Telenori teatud kodeerimisviis, kasutatakse Skandinaaviamaades

CP (Circular Polarization) – ringpolarisatsioon – kasutatakse mõnedel satelliitidel, võib olla RH (right hand) – päripäevane või LH (left hand) – vastupäevane - nõuab erilist vastuvõtu pead

CRT (Cathode Ray Tube) – kineskoop (katoodkiirte toru), millele teleris tekib kujutis

Cryptoworks – kompanii Philipsi teatud kodeerimisviis, kasutatakse Austrias, Poolas, Shveitsis jm

d

D2-MAC (D2-Multiplexed Analogue Component) - analoogsüsteemis kasutatav telesignaali edastamise ja kodeerimise levinuim meetod, kus audio on digitaalne

DAB (Digital Audio Broadcast) – digitaalse audio edastamise standard

DAC (Digital to Analog Converter) - seade digisignaali muundamiseks analoogseks

dB (decibels) – detsibell – signaalide (pinge, voolu, võimsuse) suhteline logaritmiline mõõtühik

dBi (decibels relative to Isotropic Antenna) – näitab suunatud antenni suhtelist võimendust võrreldes (isotroopse) ringkiirgajaga

DBS (Direct Broadcast Satellite) – otselevi satelliit – suurevõimsuseline (iga transponder 120-200W), reeglina Ku-diapasoonis töötav TV satelliit võimaldab vastuvõttu väikese antenniga (0,6-1m)

DTH (direct to home) – otse koju – sama mis DBS, termin kasutusel Ameerika Ühendriikides

dBW – mõõtühik, näitab satelliidi signaali võimsust võrreldes võimsusega 1W

DC (Direct Current) – alalisvool

Declination Offset Angle – ettekaldenurk – parandusnurk mootoriga pööratava polarmount antenni juures, mis tagab täpsema geostatsionaarsete satelliitide jälgimise, Eestis keskmiselt 7,5 kraadi

Decoder – dekooder – eraldiseisev seade kodeeritud telesignaali avamiseks, kasutati analoogsüsteemis

DES (Digital Encryption Standard) – 56 bitine krüpeerimise algoritm, kasutati D2-MAC Eurocrypt süsteemis

Deviation – deviatsioon – sagedusmoduleeritud (FM) signaali parameeter, näitab sageduse ulatust, kus kandesagedus võib muutuda

Diagnostic test – diagnostika test – mõnedes satituunerites sisseehitatud programm, võimaldab kontrollida sõlmede kaupa seadme korrasolekut

Digitalization – digitaliseerimine – kui analoogsignaal muundatakse digitaalseks

DiSEqC (Digital Satellite Equipment Controller) – standard, mis määrab antenni toitekaablit pidi erinevate seadmete (lülitid, mootorid jne) juhtimiseks edastatavate digitaalsete juhtsignaalide (22 kHz toonpaketid) parameetrid. Esmakasutusele võeti Eutelsati poolt 1996.a,

kasutusel on kolm versiooni: DiSEqC V1.0, DiSEqC V1.2, DiSEqC V2.0

DiSEqC V1.0 – ühesuunaline süsteem – võimaldab saata signaale alt üles kahe, nelja või enama antennipea kommuteerimiseks,

DiSEqC V1.2 – sama – lisaks võimaldab teatud tüüpi positsioneerimise mootori juhtimist,

DiSEqC V2.0 – kahesuunaline süsteem – lisaks eelnevale lubab antenni automaatset seadistamist (autofocus), diagnostikat ja komplitseeritud lülitusi

Dish – taldrik, kauss – paraboolantenni, mis kogub ja suunab signaalid satelliidilt LNBl, nimetus slängis

Dish Aperture – paraboolantenni ava (läbimõõt) – määrab satelliidilt vastuvõetava signaali hulga (tugevuse). Suurema läbimõõduga antenn kogub rohkem signaalienergiat ja on suurema võimendusega

Dish Beamwidth – antenni kiirelaius (suunadiagramm) – näitab antenni poolt vastuvõetavat nurka, kus signaalitugevus langeb kaks korda, sõltub antenni suurusest ja on suurusjärgus mõned kraadid

Dish Efficiency – antenni kasutegur – näitab vastuvõtupea poolt kinnipüütud signaali suhet antenni pinnale langeva energiaga. Keskfookusega parabooli kasutegur on keskmiselt 50-60%, offsettantennil kuni 70%, Cassegrain antennidel kuni 90%

Dish F/D Ratio – antenni fookuse/läbimõõdu suhe – liigitatakse: sügavad ($F/D=0,25-0,31$), keskmised ($F/D=0,37-0,45$) ja lamedad antennid ($F/D>0,5$)

Dish Focal Distance – fookuskaugus – parabooli keskpunkti ja vastuvõtupea kiirguri vaheline kaugus

Dish Gain – antennivõimendus – näitab antenni (võimsus)võimendust võrreldes (isotroopse) ringkiirgajaga, mõõdetakse detsibellides (dBi).

Näit. kvaliteetne ühemeetrine offsettantenn annab Ku-diapasoonis võimendust 10000 korda e 40 dBi, C-diapasoonis vaid 1000 korda e 30 dBi. Võimendus sõltub sagedusest ja antenni pindalast (läbimõõdust)

DNR (Dynamic Noise Reduction) – dünaamiline müratasandi – teatud skeemiline lahendus, vähendab helitraktis kõrgemasageduslikku müra

Downlink – satelliidil asuv (alla) maale suunatud saatekompleks

Dolby – kompaniis Dolby Laboratories kasutusele võetud audiosignaali töötlemise meetod parendamiseks helikvaliteeti, kasutusel on mitmed versioonid:

Dolby A, B, C ja **Dolby SR** analoogsüsteemides, **Dolby Digital/AC3**, **Dolby Digital Surround Sound**, **Dolby Pro Logic**, **Dolby Digital 5.1** jt digisüsteemides

Downconverter – USAs kasutatav vastuvõtupead (LNB) tähistav termin - seade, mis muundab ülikõrgsagedusliku satissignaali madalamale nn vahesagedusele, mis juhitakse piki kaablit satituunerisse edasiseks töötlemiseks

DPSC (Digital Pirate Satellite Card) – mitteametlik, piraatne sati digikaart

DPSK (Differential Phase Shift Keying) – teatud modulatsiooni liik, kasutatakse digitaalsete satissaadete juures

DSS (Digital Satellite System) – USAs kompanii DIRECTV poolt kasutatav digiTV standard, ei ole ühilduv Euroopas kasutatava DVB standardiga

DSS Receiver – selle süsteemi digivastuvõtja, ei sobi meil kasutamiseks

DTTV (Digital Terrestrial Television) – terestriaalne (maapealne) digiTV süsteem

DTV (Digital Television) – digitaalne televisioon; liigitatakse: SDTV (Standard Definition TV),

EDTV (Enhanced Definition TV) ja **HDTV** (High Definition TV) – vastavalt standardne (tavaline), suurendatud ja kõrgresolutsiooniline digiTV

Dual Band – kahediapsoonne (seade), tavaliselt Ku- ja C-diapsooni jaoks

Duplex – dupleks – samaaegselt kahesuunaline (süsteem), võimaldab saadet ja vastuvõttu üheaegselt

DVB (Digital Video Broadcasting) - Euroopas kasutatav digiTV standard, sõltuvalt kasutuskohast liigitatakse:

DVB-C – (Cable) – kaabelvõrkudes kasutamiseks,

DVB-S – (Satellite) – satelliidilt edastamiseks

DVB-T – (Terrestrial) – maapealsetes televõrkudes kasutamiseks

DVC (Digital Video Compression) – digitaalne videokompressioon – digitaalse videosignaali kokkupakkimise meetod (näit. MPEG-2) data-mahu vähendamiseks

DVD (Digital Versatile/Video Disc) - digitaalne mitmekülgne/video plaat - samade mõõtmetega nagu CD, kuid mahutab seitse korda enam andmeid (4,7 GB kihi kohta, võrreldes CD 680 MB)

DX (Long Distance Communications) – raadio-(tele-)amatöörade poolt kasutatav termin kaug-(vastuvõtu)side kohta, satTVs mõne eksootilise jaama “kinnipüüdmine”

Kodus kasutuses on antennid 65 cm kuni paarimeetrise läbimõõduga, profikasutuses kuni paarikümne meetrini

EBU (European Broadcasting Union) – Euroopa Ringhäälingute Liit – 1950.a moodustatud, nüüd 51 riigist 70 liikmega organisatsioon

ECM (Entitlement Control Message) – maksulise digiprogrammi vaatamise õigusi määrav datavoog, sisaldab kodeeritud kujul jooksvaid koode, identi jm infot

EEPROM (Electrically Erasable Programmable Read-Only Memory) – elektriliselt kustutatav/programmeeritav staatiline mälu –satTV seadmetes (tuunerites, vaatajakaartides jm) kasutatakse andmete salvestamiseks

Elevation angle – antenni tõusunurk – horisontaaltasapinna ja satelliidile suunatud antenni telje vaheline nurk kraadides (Eestis erinevatel satelliitidel 0-23 kraadi, ekvaatoril kuni 90 kraadi)

EIRP (Equivalent Isotropic Radiated Power) – igas suunas võrdne võimsusvoog, iseloomustab satelliidilt maale kiiratavat võimsust

EMM (Entitlement Management Message) – maksulise digiprogrammi vaatamise õigusi määrav datavoog, sisaldab abonendi infot moodulile ja kaardile

Encryption – krüpteerimine – meetod, millega info muudetakse kättesaamatuks õiget koodi (võtit) mitteomavaile tarbijaile

EPG (Electronic Programme Guide) – elektroonne programmi juht – mõnedel tuuneritel tarkvaraline lisand võimaldamaks näha infot jooksva ja/või järgmise programmi kohta (algus-ja lõpuaeg, sisukirjeldus jm). Loomulikult peab see programm edastama EPG datat (mida kahjuks paljud ei tee)

Equatorial Orbit – ekvatoriaalorbiit – satelliidid liiguvad ekvaatori tasapinnas

ESA (European Space Agency) – Euroopa Kos-

E

Earth Station – maajaam – komplekt, mis koosneb antennist, vastuvõtupeast ja satituunerist.

moseagentuur – Pariisis asuva peakorteriga laialdasi kosmoseuuringuid tegev organisatsioon

Eurocrypt – eurokrüpt – analoogsüsteemis (D2-MAC) kasutatav kodeerimisviis

Eutelsat (European Telecommunications Satellite Consortium) – Euroopa suurim satelliitide kaudu telekommunikatsiooni teenuseid pakkuv 24 riiki haarav kompanii

f

F-connector – F-pistik – eriline koaksiaalkaabli pistik, kasutatakse satelliitvastuvõtjate ühendamiseks antennikaabliga

F/D (focal/diameter) – antenni fookuskauguse ja läbimõõdu suhe, suurem väärtus näitab lamedamat antenni

Favorite channels – lemmikkanalid – tuuneri erimenüüsse programmeeritud kanalid, mida saab juhtpuldilt otse valida

FCC (Federal Communications Commission) – Föderaalne Side Komisjon – sidealaseid standardeid määrav kõrgeim organ USAs

FEC (Forward Error Correction) – vigade parandustegur – digisignaalis edastatav lisainfo, mis aitab avastada ja parandada ülekandel tekkivaid vigu. Arvuliselt võib omada väärtusi 1/2, 2/3, 3/4, 5/6 või 7/8, mis näitab mitu bitti signaalist kannab kasulikku infot. Parima kvaliteediga pildi annab esimene, kus 2 biti signaali kohta antakse 1 parandusbit. Kehvem on viimane, kus 8 biti signaali kohta antakse 1 parandusbit ja seda kasutatakse kitsaribalistel

saadatel (PPV kinokanalid jm). Euroopas on levinuim FEC-3/4

Feed – teenistuslikuks ülekanneteks kasutatav satelliidikanal, reeglina nõrgema nivooga ja teravamalt suunatud saatekiirega kui tavakanalid

Feedhorn – kiirgur – seade, mis kogub paraboolantennilt peegeldunud satelliidi signaalid ja suunab need vastuvõtupeale (LNB)

Feedhorn probe – kiirguri tundel – LNBs asetsev veerandlainne pikkune horisontaalselt või/vertikaalselt asetsev vastuvõtu “antenn”, millelt saadud elektriline signaal läheb võimendisse

Ferrite polarizer – ferriit polarisaator – LNB ette kinnitatud staatiline seade signaali polarisatsiooni muutmiseks. Koosneb ferriitpulgale keritud traatmähisest, millesse juhitud voolutugevus võimaldab sujuvat polarisatsiooni nurga muutmist. Uutes ümberlülituva polarisatsiooniga LNBdes ei kasutata

Fiber optics – kiud(fiber)optika – tehnoloogia, mis kasutab digiinfo edastamiseks piki imepeenikest klaaskiudu saadetavaid laserkiire impulsse. Lubab üle kanda väga suurt infohulka, uuematel digituuneritel on S/PDIF optiline väljud AC 3 digital dolby ülekandek

Firmware – digituuneri mallu kirjutatud eriline tarkvara, mis määrab tuuneri kõik omadused. Saab uuendada satelliidilt või arvuti abil kasutades jadakaablit ja sobivaid laadimisprogramme

Fixed dish system – fikseeritud antenniga süsteem – erinevalt motoriseeritud (pööratavast) antennisüsteemist on see suunatud ühte kindlasse punkti, võimaldab ühe (mitme LNB korral ka mitme) satelliidi vastuvõttu

Flat plate antenna – tasapinnaline (plaanar) antenn – kõrgkvaliteetsest plastikust (PCB, teflon jt) ruut või ristkülik, millele on trükkplaadi tehnoloogiat kasutades kantud kuni tuhat miniantenni koos nendelt saadud signaalide liitmissõlmedega. Võib olla passiivne (lisatakse LNB) või aktiivne (sisseehitatud LNBga). Toodetakse erineva küljepikkusega (20 cm - 100

cm), erinevate polarisatsioonidega (V/H või R/L) ja mitmediapasoonilisi antenne, seni vähelevinud

FM (Frequency Modulation) – sagedusmodulatsioon – meetod, kus kandevlaine sagedust muudetakse kasuliku signaaliga, tagab parema kvaliteedi kui AM. Kasutatakse raadio ringhäälingus ULL diapasoonis (88-108 MHz, vanasti 66-73 MHz), sat TV analoogsaadetel jm

Focal length - antenni fookuskaugus – kaugus paraboolantenni keskpunktist kiirguri keskpunktini

Focal point - fookuse punkt – koht, kuhu koonduvad paraboolantennilt peegeldunud raadiolained, täpselt sinna tuleb seadistada LNB kiirguri tsester

Footprint – (“jalajälg”) leviala – satelliidi kattekaardile märgitud teatud signaalitugevusega geograafiline piirkond, kus vastuvõtt on võimalik. Samal satelliidil võib erinevatel transpondritel olla erinev leviala, kuhu on tavaliselt märgitud minimaalselt vajalik antenni suurus või signaalitugevus EIRP (dBW)

Frame – kaader – üks komplektne telepilt, koosneb kahest poolkaadrist, mis koosnevad 625st või 525st reast vastavalt PAL või NTSC süsteemis

Frequency – sagedus – number, mis näitab mitu korda vahelduvvool läbib nullpunkti ühes sekundis. Ühte tsüklit sekundis nimetatakse hertsiks (Hz), 1000 Hz – kHz, satelliidid kasutavad signaale sagedusega miljard hertsi – gigaherts (GHz)

FSS (Fixed Satellite Service) – geostatsionaarsel orbiidil asuvate teenistuslike satelliitide süsteem

FSS Band – FSS diapsoon (laineala, riba) – osa Ku-diapasoonist (10,95-11,70 GHz), mis standardi järgi oli ette nähtud fikseeritud satelliitleviks, hiljem on seda laiendatud

FTA (Free to Air) – vaba, kodeerimata satelliidikanal

Funcard – Atmel protsessoriga ja 64-256 kB mäluga varustatud programmeeritav plastikkaart

g

G/T factor – satelliitantenni ja LNB kompleksne kvaliteedi näitaja, arvestab süsteemi mürasid, mõõdetakse dB

GEO (Geosynchronous Satellite) – geosünkroonne satelliit – 35 800 km kõrgusel ekvaatori kohal kindlas punktis maapinna suhtes liikumatu asetsev satelliit

Geostationary – geostatsionaarne - Arthur C. Clarke'i poolt kasutusele võetud mõiste, sama mis GEO

GHz (gigahertz) – gigaherts - mikrolainete sageduse mõõtühik, signaal sagedusega miljard hertsi

Global beam – globaalne kiir – satelliidilt maale suunatud ligi kolmandikku maakerast kattev leviala, kasutatakse põhiliselt C-diapasoonis Intelsat satelliitidel. Nõrga signaali tõttu vajatakse suurt antenni (>2,5m)

GMT (Greenwich Mean Time) – Greenwichi aeg – rahvusvaheline nn maailmaeg, 3 tundi Eesti ajast taga

GNSS (Global Navigation Satellite System) – globaalne satelliitnavigatsiooni süsteem – Euroopa Liidu poolt vastukaaluks ameeriklaste GPS ja venelaste GLONASS süsteemile loodav navigatsioonisüsteem

Goldcard - kuldkaart - kompanii Microchip

valmistatud mikrokontrolleri PIC 16F84 ja programmeeritava mälu 24C16 varustatud kiipkaart

Gorizont – Venemaa põhiline FSS tüüpi C- ja Ku-diapasooniga satelliit

GPRS (General Packet Radio Services) – GSM võrgu lisateenus, võimaldab suurema kiirusega edastada mitmesugust datat

GPS – (Global Positioning System) - globaalne asukoha määramise süsteem – alustatud 60-ndatel aastatel USA kaitseministeeriumi poolt tiibrakettide juhtimiseks, 80-ndatel anti ebatapne süsteem ka tsiviilkasutusse, alates 2000 aastast tsiviiltäpsus kuni mõni meetri. GPS-vastuvõtja kasutab asukoha määramiseks nelja satelliidi parameetreid 20 000 km kõrgusel tiirlevast 24st satelliidist

Gregorian dish– topelt reflektoriga satelliit-antenn – paraboolne põhi- ja elliptiline abi-pegel, põhiliselt profikasutuses

Ground noise – maamüra – kahjulik mikrolaineline müra, põhjustatud maakera soojusest, sattudes satelliitantennile halvendab vastuvõttu

Ground rod – maandusvarras – maasse paigaldatud metallvarras, mis ühendatakse maandusjuhtme abil maandatava seadme korpusega

Ground wire – maandusjuhe – ühendab maandusvarrast seadme korpusega

GSM – (Global System/Standard for Mobile Communications) – Euroopast alguse saanud nüüd kogu maailmas levinud digitaalne traadita telefonivõrk. 1982. aastal alustasid kompaniid Nordic Telecom ja Netherlands PTT standardi loomist, 1987 kinnitati Prantsusmaal GSM (Groupe Spéciale Mobile) standard, esimene võrk avati 1992. a jaanuaris Soomes Oy Radiolinja Ab poolt. 2002 juunis oli maailmas üle 700 võrgu, mida kasutas 721 miljonit abonenti sagedustel 900, 1800 või 1900 MHz.

GSO (GeoSynchronous Orbit) – geosünkroonne orbiit – sama, mis geostatsionaarne orbiit

h

Half transponder – pool-transponder – meetod kahe telesignaali edastamiseks satelliidilt kasutades ühte transpondrit, seejuures signaali deviatsioon ja võimsus vähenevad kaks korda

Hardware – riistvara – füüsilised seadmed või komponendid erinevalt programmsest tarkvarast

Hash Error – tuuneri (kaardi) teatud tarkvaraline veateade ekraanil

Headend – peajaam – telesignaali vastuvõtuks ja edastamiseks kaabelTV süsteemides, koosneb antennidest, võimenditest, vastuvõtjatest, modulaatoritest, konverteritest jt seadmetest

Hemispheric Beam – poolkeraline kiir – satelliidilt maale suunatud umbes poolt nähtava maakera pinda kattev saatekiir, kasutatakse põhiliselt C-diapasoonis Intelsat (ida- ja läänekiir) ja Gorizont (põhja- ja lõunakiir) satelliitidel. Nõrga signaali tõttu vajatakse suurt antenni (>2,5m)

Hexadecimal – heksadetsimaalne arv süsteem, kus erinevalt kümnendsüsteemist on aluseks võetud kuusteist sümboolit (0,1,2,3,4,5,6,7,8,9, A,B,C,D,E,F), kasutatakse digisüsteemides

Hex file – fail heksadetsimaalsetest sümboolidest, kasutatakse kaartide programmeerimisel

H-H Mount (Horizon-to-Horizon Mount) – pööratava antenni teatud tüüpi kinnitus, võimaldab jälgida geostatsionaarsel orbiidil olevaid satelliite horisondist-horisondini

Hi-Fi (High Fidelity) – kõrgkvaliteetse heli üldnimetus

High Power Satellite – suurevõimsuseline satelliit – iga transponder on võimsusega vähemalt 100 vatti

Hornet – esimene tööstuslik piraatkaart, võimaldas näha Irdetos kodeeritud Premiere World paketti

HPA (High-Power Amplifier) – suurevõimsuseline võimendi – satelliitidel väljundastmes kasutamiseks (TWTA või Klystron tüüpi)

HPF (High-Pass Filter) – kõrgpääsfilter – ainult kõrgema sagedusi läbilaskev seade, kasutatakse kaabelTV juures pakettide eraldamiseks

HDTV (High Definition Television) – kõrgeraldusega (resolutsiooniga) TV – nii analoog- kui digiTV juures pildi ja heli kvaliteeti parandav süsteem, kasutatakse maapeelses, satelliit- ja kaabeltelevisioonis. Esmaesitus San Francisco 1981. aastal, Euroopas on pildiridade arv 1250, seni vaieldakse ühtse standardi üle, vähelevinud

HTVRO (Home Television Receive Only) – ainult koduseks vastuvõtuks mõeldud satisüsteem (seadmed)

Hybrid satellite – satelliit, mis kannab pardal rohkem kui ühel sagedusel töötavaid transpondreid (näit. C- ja Ku-diapasoonis)

Hz (Hertz) - herts - raadiosageduse põhiline mõõtühik, elektromagnetilise laine täielik tsükkel – positiivsest maksimumist negatiivsesse ja tagasi, ühte tsükli sekundis nimetatakse hertsiks

IBS (Intelsat Business Services) – spetsiaalsed äriteenuseid pakkuvad kanalid Intelsatil

IF (Intermediate Frequency) – vahesagedus – satelliidisignaali muundamisel LNBst saadud kaablit pidi tuunerisse juhitav madalama sagedusega signaal

IFRB (International Frequency Registration Board) – ITU alla kuuluv Rahvusvaheline Sageduste Registreerimise Nõukogu

IPPV (Impulse Pay-Per-View) – tavalise mak-suTV laiendus, kus tasutakse ainult vaadatud programmi eest spetsiaalse ettemakstud vaatajakaardiga

Inclination – inklinatsioon – satelliidi orbiidi tasandi erinevus ekvatoriaaltasandist, uutel satelliitidel nulli lähedane, vananenutel kuni 4-5 kraadi, selle tõttu hakkab satelliit loperdama ja vastuvõtuks peab kasutama jälgivsüsteemiga antenni

INMARSAT (International Maritime Satellite) – rahvusvaheline organisatsioon ja teatud tüüpi geostatsionaarsed sidesatelliidid, tagavad sidet maal, merel ja õhus liikuvate objektidega, orbiidil on neli pea kogu maakera katvat aktiivset satelliiti

INSAT (Indian National Satellite System) – India rahvuslik satisüsteem

INTELSAT (International Telecommunications Satellite) – rahvusvaheline organisatsioon ja teatud tüüpi geostatsionaarsed sidesatelliidid, orbiidil ligi 30 aktiivset C- ja Ku-diapasooniga satelliiti

ITV (Interactive Television) – interaktiivne TV – kahe-suunaline süsteem, võimaldab moodemi või kaabelvõrgu kaudu tellida operaatorilt erinevaid teenuseid (sooritada oste, teha makseid, tellida kinofilme jms). Ka tekstiTV ja Open TV süsteemid võimaldavad ekraanile kuvada mitmesugust tekstilist ja graafilist lisainfot – uudiseid, ilmateateid, telekavu, mängu jms, kuid tagasikanali puudumise tõttu ei saa neid nimetada interaktiivseks

IBO (International Broadcasting Organization)-Rahvusvaheline Ringhäälingu Organisatsioon

Interface – interfeis – teatud vaheadapter kahe erineva süsteemi kokkuühendamiseks, näit. Season interfeis võimaldab CI mooduli ja arvutivahelist suhtlemist

IMD (Intermodulation Distortion) – intermodulatsiooni moonutus – võimendites mitme liiga tugeva signaali korral tekkivad teatud liiki moonutused

IPG (Interactive Program Guide) – interaktiivne programmijuht – digipakettides edastatav saatekava info, vaatamiseks peab tuuneri tarkvara seda toetama

IRD (Integrated Receiver Decoder) – sisseehitatud dekodeeriga (CA mooduliga) digivastuvõtja kodeeritud kanalite jälgimiseks

IRDETO – hollandlase Ir. Den Tooder'i poolt loodud krüpteerimissüsteem, kasutusel saksa, hollandi, itaalia jt digipakettides

Isotropic Antenna – isotroopne antenn – hüpoteetiline ringkiirgusega antenn, kasutatakse erinevate antennide võimenduse võrdlemisel etalonina

ISO (International Organisation for Standardisation) – Rahvusvaheline Standardiseerimise Organisatsioon, kinnitanud üle 13 000 standardi

ISO 7186 - rahvusvaheline kiipkaardi standard – määrab ära kaardi mõõtmed, kontaktpinnad, suhtluskiruse jm parameetrid, kasutusel telefoni-, satTV-, GSM- jm kiipkaartidel

ITU (International Telecommunication Union) – Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit

JavaTV – kompanii Sun Microsystems Inc kasutusele võetud teatud tarkvara platvorm, kasutatakse digiboksidest OpenTV süsteemis

J-hook – teatud tüüpi lainejuht keskfookusega antennil signaali juhtimiseks LNble

Jack – teatud tüüpi pesa/pistiku üldnimetus slängis

JFET (Junction Field Effect Transistor) – teatud tüüpi madalamüraline välitransistor, kasutatakse LNbs

Jitter - ebastabiilsus (väärin) - digitaalsignaali lühiajalised muutumised oma ideaalsete aja-positioonide suhtes, profitehnikas kasutatakse kõrvaldamiseks kompensatooreid

JPEG (Joint Picture Experts Group) - ISO standardiga määratud multimeedia (pildi)failide (*.jpg) kompresseeritud salvestusformaad

J-tag interface – (Joint Test Action Group) – teatud 20 kontaktiga vaheadapter digituunerite (Humax, Samsung, Pioneer jt.) tarkvara uuendamiseks arvuti abil

K

Kelvini kraad (K) - lord Kelvini järgi Celsiuse kraadiga võrdne temperatuuri mõõtühik, kuid kasutatud nn. absoluutse temperatuuri (-273 C) ehk Kelvini skaalas, LNble märgitakse vahel mürateguri (dB) asemel müratemperatuur (K).

K-band – sagedusdiapasoon vahemikus 10,9 - 36 GHz

Kbps (kilobits per second) – kilobitti sekundis – data ülekandekiirus, 1Kbps=1000 bitti sekun-

dis, satelliidilt edastatav ühe kanali datavoog võib olla kuni 15000 Kbps

KBps (Kilobytes per second) – kilobaiti sekundis - 1KBps=8000 bitti sekundis

Key – võti – kodeeritud kanalitel kasutatav salajane numbritejada, mis lubab kanali avada

KHz (KiloHertz) – kiloherts - raadiosageduse mõõtühik, 1 kHz=1000 Hz

Ka-Band - sagedusdiapasoon vahemikus 18 - 31 GHz, Ka-satelliidid kasutavad 20 GHz riba

Klystron – klüstron – teatud tüüpi mikrolaine-line saatelamp satelliitidel

Kompander - komp(ressor) + (eksp)ander - seade mürataseme tõusu vältimiseks signaali salvestamisel või edastamisel, signaal enne edastamist kompressseeritakse ja vastuvõtul uuesti ekspandeeritakse, kasutatakse Venemaa ORT telekanali analoogheli juures, samuti Dolby süsteemides

Ku-Band - sagedusdiapasoon vahemikus 11 - 14 GHz, põhilised kasutavad kesk- ja suurevõimsuselised Euroopa satelliidid, vastuvõtt võimalik väikeste antennidega

Kvadrofoonia - neljakanaliline heli stereofooniline ülekanne või salvestamine, erilist levikut pole saavutanud, praktiliselt kasutatakse kvadrofoonia asemel kahekanalist kuid kõikidest suundadest (ümberringi) heli taasesitavat süsteemi Dolby Surround Sound

1,5 GHz, kasutatakse eriotstarbelistel satelliitidel ja mobiilsides

Latitude – geogr. laiuskraad – kaugus ekvaatorist arvestatud kraadides, näit. Tallinna laiuskraad on 59,37°N

LED (Light Emitting Diode) – valgusdiod – teatud tüüpi pooljuhtseade, pingestades kiirgab valgust

LEOsat (Low Earth Orbit satellite) – madala-orbiitne satelliit – geostatsionaarsest orbiidist (36 000 km) madalamal asuv satelliit, mis liigub maapinna suhtes, põhiliselt töötab L-diapasoonis, vastuvõtuks vajalik antenni jälgiv-süsteem

Letterbox – videoformaad, mida kasutatakse laiformaatsete (16:9) saadete vaatamiseks tavalisel 4:3 ekraaniga teleril, seejuures jäävad ekraani ala- ja üleserva mustad ribad

LHCP/LCP (Left-Hand Circular Polarization) – vastupäevaline ringpolarisatsioon – erinevalt ristpolarisatsioonist liigub siin elektromagnetilise laine vektor pööreldes, kasutatakse mõnedel satelliitidel näit. Eutelsat W4

Line Amplifier – liinivõimendi – seade signaali nivoo tõstmiseks ülekandeliinis (kaablis)

LNA (Low-Noise Amplifier) – madalamüraline võimendi – antenni fookuses asetsev satelliit-signaali võimendamiseks kasutatav seade, põhiliselt kasutusel C-diapasoonis

LNB (Low-Noise Block downconverter) – madalamüraline plokk-konverter (satipea slängis) - antenni fookuses asetsev satelliit-signaali võimendamiseks ja muundamiseks kasutatav kompleksne seade, saadud signaal juhitakse koaksiaalkaabli kaudu tuunerisse

LNB Noise Temperature – LNB müratemperatuur – erinevalt mürategurist (dB) mõõdetakse C-diapasooni LNBde kvaliteeti müratemperatuuriga (K), näit. 20 K=0,3 dB

LNBF (Low-Noise Block downconverter with

L-Band – sagedusdiapasoon vahemikus 0,5 –

integrated Feed) – komplektne LNB, millele on lisatud kiirgur signaali kogumiseks, põhiliselt kasutatakse offset antennidel Ku-diapasoonis

LNC (Low-Noise Converter) – sama, mis LNB, termin rohkem kasutusel Ameerikas

LO (Local Oscillator) – kohalik ostsillator – täpset ja stabiilset sagedust tagav seade LNBs, võimaldab kõrget satelliidisagedust madalamaks muundada

Locks&Limits (Parental Controls) – lastelukk – digituunerites kasutatav lukustusüsteem, võimaldab teatud kanalite sulgemist kaitsekoodiga

LOF (Local Oscillator Frequency) – LO sagedus - Ku-diapasoonis enamlevinud on nn univer-
saalsagedused 9,75/10,6 GHz

Longitude - geogr. pikkuskraad – kaugus Greenwichi 0-meridiaanist arvestatud kraadides, näit. Tallinna pikkuskraad on 24,80°E

Look Angle – tõusunurk – satelliidi kõrgusnurk kraadides horisondist, näit. Astra asub Tallinnas 23° kõrgusel horisondist

Low Power Satellite – väiksevõimsuseline satelliit – transpondri väljundvõimsus on alla 30 W

LPF (Low Pass Filter) – madalpääsfilter – ainult madalamaid sagedusi läbilaskev seade, kasutatakse kaabelTV juures pakettide eraldamiseks

edastamise ja kodeerimise meetod kus video-värvus- ja audiosignaalid on eraldatud, audio on digitaalne, erinevad versioonid A, B, C, D, D2, E ja F

Magnetic Deviation – magnetiline deviatsioon – kompassinõela põhjasuuna näidu ja tegeliku põhjasuuna erinevus, sõltub geograafilisest asukohast, peab arvestama suuremate antennide paigaldusel näit. Tallinnas 5,7°E

Magnetic Polarizer – magnetiline polarisaator - LNB ette paigaldatav seade, ferriitpulgale keritud mähisest läbi juhitava vooluga saab muuta polarisatsiooni, viimasel ajal vähe kasutatav

Main Lobe – põhikiir – antenni suunadiagrammi keskne, maksimaalse tugevusega kiir, laiust mõõdetakse kraadides poolevõimsuselisel nivooilt

MATV (Master Antenna Television) – maja antennisüsteem, kuhu on kaabliga ühendatud mitmeid abonente

Mbps (Megabits per second) – megabitti sekundis - data ülekandekiirus, 1Mbps=1000 Kbps

MCPC (Multi Channel Per Carrier) – ühel kandevasagedusel edastatakse mitu erinevat digitaalset programmi

Mechanical Polarizer – mehhaaniline polarisaator – LNB ette paigaldatav seade, polarisatsiooni muudetakse erilise mikro- või samm-mootoriga pöörates kiirguri asetsevat tundlat, viimasel ajal vähe kasutatav

MediaGuard – teatud digisignaali kodeerimisviis, tuntud ka SECA nime all, kasutatakse prantsuse, hispaania, itaalia jt kanalitel

Medium Power Satellite – keskmise võimsusega satelliit - transpondri väljundvõimsus 30 –100 W

Menu – menüü – tuuneri valikute nimekirj

MHz (Megahertz) – megaherts - raadiosageduse mõõtühik, 1 MHz=1000 kHz

m

MAC (Multiplexed Analog Components) - analoogsüsteemis kasutatav telesignaali

Microwave Bands – mikrolainete diapsoonid (ribad) – sagedusi üle 1 GHz loetakse mikrolaineteks, mis on jagatud sageduse järgi diapsoonidesse L, S, C, X, Ku, Ka ja K

MK (Master Key) – vaatajakaardile salvestatud kanali 8 baidine võti, mille alusel kaart leiab jooksivad operatsiooni võtmed

MMDS (Multichannel Multipoint Distribution System) – mitmekanaline mikrolaineline ülekandesüsteem, kasutatakse maapealsetes kaabelvõrkudes programmide edastamiseks peajamadele

MOSC (Modified Original Smart Card) – modifitseeritud originaalkaart – ümberprogrammeeritud legaalne

Modem (modulator-demodulator) – seade, mis moduleerib ja demoduleerib digisignaale edastamiseks analoog-edastusvahendite (näit. telefonivõrk) kaudu, digituunerites kasutatakse PPV saadete tellimiseks operaatorilt

Modulation – modulatsioon – füüsikaline protsess, kus signaali kandevlainele liidetakse kasulik teade, levinud amplituud-, sagedus-, faas- jt modulatsioonid

Module – moodul – seade digituuneris, mis koos vaatajakaardiga avab juurdepääsu kodeeritud kanalitele

Modulator – modulaator – kandevlaine moduleerimise seade, tuuneris video/audiosignaali UHF modulaator võimaldab vaadata satipilti teleri antenni sisendist

MOSFET (Metal Oxide Semiconductor Field Effect Transistor) – teatud tüüpi suurevõimsuseline välitransistor, kasutatakse võimendites

Motorized System – motoriseeritud (antenni-) süsteem – mootoriga pööratav erilise kinnitusega antennisüsteem, võimaldab vastuvõttu paljudelt satelliitidelt

Mounts – antennikinnitus – fix-mount, kus antenn on fikseeritud (asimuut-elevatsioon)

ainult ühele satelliidile või nn polar-mount, kus eriline kinnitusmeetod lubab motoriseeritud antenni pöörata suvalisele geostatsionaarsel orbiidil olevale satelliidile

MPEG (Moving/Motion Picture Experts Group) – samanimelise standardi väljatöötanud organisatsioon

MPEG-1 - digisignaali kokkusurumise (kompresserimise) ja töötlemise standard, põhiliselt kasutusel multimeedias

MPEG-2 - digiTVs kasutatav põhiline standard, sõltuvalt kompressioonistmest võimaldab ühe transpndri kaudu edastada kuni kümme erinevat kanalit, igas 704x576 pildipunkti ja 25 kaadrit/sekundis

MPEG-3/4/7 - eriotstarbelised MPEG standardid, televisioonis seni vähekasutatud

Multicast - multisaade - meetod adresseeritud digisignaali saatmisel, kus vastuvõtt on lubatud ühele või mitmele abonendile teatud grupist, näit. kodeeritud digipakettides vaatajakaardi autoriseerimisel

Multicrypt – multikrüpt - süsteem, kus üks programm või pakett kasutab samaaegselt mitut erinevat kodeeringut, näit. Itaalia Stream TV kasutab nii Irdeto, Mediaguardi kui Videoguardi kodeeringut

Multidecoder – multidekooder - mitut erinevat kodeeringut toetav süsteem, näit. arvutikaardi-ga SkyStar viit kodeeringut toetav tarkvaraline dekooder MD 8

Multi-Focus Dish – multi-fookusega antenn - erilise kujuga nn toroidaalse paraboolreflektoriga antenn, mille ees on ühe fookuse asemel terve multifokaalne vöö, kuhu asetatud LNB saab igalt satelliidilt kätte täissignaali

Multiplex – multipleks – meetod, kus sama sidekanalit pidi saadetakse ja võetakse vastu erinevaid signaale ajalise eraldamisega

Multi-Satellite System – mitme satelliidi sama-

aegset vastuvõttu võimaldav süsteem, fikseeritud antennile on kinnitatud iga satelliidi jaoks oma LNB, valimine toimub tuunerist erilise lüliti (DiSEqC) abil

MUSICAM (Masking-pattern Universal Sub-band Integrated Coding and Multiplex) – teatud digisignaali kompresserimismeetod, lähedane MPEG süsteemile, kasutatakse digitaalraadiote (DAB, ADR jt) juures

MUX (Multiplexer) - seade, mis ühendab mitu sisendsignaali üheksainsaks väljundsignaaliks nii, et kõiki sisendsignaale saab taastada

n

N-Connector – teatud tüüpi mikrolainete (põhiliselt C) diapasonis kasutatav koaksiaalkaabli pistik

NAB (National Association of Broadcasters) – USA rahvuslik ringhäälingute ühendus

Nagravision – kompanii Kudelski Group'i teatud kodeerimisviis, kasutatakse nii analoogkui digisüsteemides Hispaanias, Portugalis, Prantsusmaal, USAs jm

Narrowband – kitsasriba – edastatava infomahuga võrreldes suhteliselt piiratud sagedusriba

NASA (National Aeronautics Space Administration) – USA Rahvuslik Kosmoseagentuur – administreerib kosmoseprogramme alates 1958. aastast, suurimad projektid Mercury, Gemini, Apollo, Skylab, Apollo-Sojuz ja International Space Station

NBFM (Narrow Band Frequency Modulation) – kitsasribaline sagedusmodulatsioon,

kasutatakse eriotstarbeliseses sides

NCTA (National Cable Television Association) – USA rahvuslik kaabelTV ühendus

NDS (News Datacom System) – suurim maksuTV operaator peakorteriga Inglismaal, Video-guard kodeeringu autor, omab üle 30 miljoni abonendi

Network - võrk - sõlmede ja neid ühendavate harude kogum, televõrk, kaabelvõrk jms

NF (Noise Figure) – mürategur – võrdleb reaalse seadme müra ideaalsega, mõõdetakse detsebellides, tavalise LNB mürategur on 0,6-0,8 dB, parimatel 0,3 dB

NGSO (Non Geostationary Orbit) – mittegeostatsionaarne orbiit, kasutatakse eriotstarbelistel satelliitidel

NICAM (Near Instantaneous Companded Audio Modulation) – digitaalne stereoheli süsteem, kasutusel maapealsetes televõrkudes

NID (Network Identification) – võrgu identifikaator – igat digipaketti iseloomustav unikaalne tunnusnumber, mille järgi digituuner leiab programmid

NIT (Network Information Table) – võrguinfo tabel – määrab iga digipaketi kõik parameetrid (nimetus, sagedus, polarisatsioon, SR jne)

Noise – müra – ebasoovitav häiring, mis mõjutab signaali ning võib moonutada selle signaali kantavat informatsiooni

NTSC (National Television Standards Committee) – põhiliselt Põhja Ameerikas levinud värvitv standard, kasutatakse 525-realist ja 60 kaadrilist laotust, värvi abikandevsagedusega 3,58 MHz, ebastabiilsete värvide tõttu tuntud ka kui Never The Same Color

NVOD (Near Video-On-Demand) – video tellimisel – mitmekanaline süsteem, kus sama programmi alustatakse kindlate ajavahemike tagant vähendamaks vaataja ooteaega, kasuta-

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

takse maksulistel PPV filmikanalitel (Kiosk, Ticket jt)

Oscillator – ostsillaator – elektroonikaskeem, mis genereerib stabiilsete parameetritega signaali, näit. universaalses LNBS kasutatakse 9,75/10,6 GHz sagedusega ostsillaatorit

OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing) – teatud modulatsioonimeetod, kasutusel nii digitaaltelevisioonis kui raadio-kohtvõrgus WLAN

Offline – autonoomne - olukord, kus arvuti on sisse lülitatud, kuid pole ühenduses Internetiga, termini offline vastand on online

Offset antenna – erinevalt keskfookusega antennist on siin LNB nihutatud antenni teljest allapoole

Ohm – oom -elektriahela takistuse ühik (Ω), nimetatud Georg Simon Ohm'i auks

OIRT (Organisation Internationale de Radio-diffusion et Télévision) - Rahvusvaheline Televisiooni ja Raadio Organisatsioon loodi 1950. a. Prahast, ühendas Ida-Euroopa ringhäälinguid, 1993. a. ühendati EBUga

Omnidirectional – kõigesuunaline/ringkiirguseline – seade, mille suunakarakteristikud on kõigis suundades võrdsed, näit. teatud antenn, mikrofon, kõlar jms

OMT (Orthomode Transducer) – seade, mis asetatuna LNB ette eraldab satsignaali vertikaalse ja horisontaalse polarisatsiooni järgi, kasutusel vanemates süsteemides, tänapäeval

asendatakse dual-output LNBSga

On-Demand Streaming – teatud tehnika, kus tellitud audio- ja videofaile edastatakse satelliidilt või Internetist pideva voona

One-way Service - ühesuunaline teenus, kus puudub tagasikanal, näit. Astralt pakutav allalaadimisteenus Sat@Once

Online – olukord, kus arvuti või muu seade on sisse lülitatud ja ühendatud teistega, suurim onlain-teenus on Internet

OP (Orthogonal Polarization) – ristpolarisatsioon – seda kasutab enamik satelliite, võib olla kas V (vertikaalne) või H (horisontaalne)

Open TV - avatud TV – digiTVs kasutatav interaktiivset multimeedia platvormi toetav standard (Multi Home Platform ja Media Highway)

Optical fiber – valguskiud/valguskaabel – optiliste signaalide ülekandmiseks mõeldud niitjas (kuni 150 μm) optiliselt läbipaistev klaaskiust lainejuht, digituuneril kasut. S/PDIF optilist väljundit Dolby Digitali (AC-3) ülekandeks

Orbit – orbiit – satelliidi liikumise trajektoor

Orbital Period - orbitaalperiood – aeg, mil satelliit teeb ühe täistiiru oma orbiidil (GSO on 24 tundi)

Original cards – operaatori poolt väljastatud ametlik vaatajakaart

OTA (Over the Air) – digituunerite ja modulite tarkvara uuendamine satelliidilt, esimesena võttis kasutusele kompanii EchoStar International Corporation

OTS (Orbital Test Satellite) – esimene Euroopa katseline telesatelliit, viidi orbiidile (10°E) ESA poolt 1978. a.

Output impedance - väljundtakistus – seadme väljundterminalist ilma koormuseta mõõdetud takistus

P

PAL (Phase Alternating Lines) – faasivaheldusega liin – levinuim värvi TV standard, kasutab 625-realist ja 25 kaadrilist laotust, värvi abikandevsagedusega 4,43 MHz, leiutatud 1963. a Saksamaal, erinevad versioonid kasutusel rohkem kui 90 riigis

Parallel port – paralleelport, rööpport – väliseadme (arvuti) ühendamiseks ettenähtud kiire rööpliides pistikuga DB-25, kasutusel mõnedes digituunerites

Parabola – parabool – geomeetiline kujund, mis koondab kõik paralleelsed kiired ühte punkti – fookusse

Parabolic Antenna – paraboolantenn – enimkasutatav satelliitantenn, koondab satelliidilt langetavad mikrolained fookuses asuvale LNBlle, võib olla ofsett või keskfookusega

Parity Bit – paarsusbitt – ühtede arv andmeüksuses, digisignaalis kasutatakse andmete õigsuse kontrolliks (paarsuskontroll)

Password – parool – koodsõna, mis tuleb sisestada pääsemaks teatud süsteemi, arvutis, võrgus, digituuneris jm

Pay TV – maksuTV – tarbija peab maksma teleaadete vaatamise eest

Pay-Per-Channel – maksuTV liik, kus tarbija maksab kuus kindla summa teatud kanali (paketi) vaatamise eest, näit. Viasat Balti

PPV (Pay-Per-View) – tavalise maksuTV laiendus, kus tasutakse ainult vaadatud programmi eest, näit. Viasat Ticket

PC/TV - personaalarvuti, millesse on paigaldatud eriline televisioonisignaali vastuvõtu kaart

PCB (Printed Circuit Board) – trükkplaat – isoleermaterjalist plaat, millele on monteeritud elektroonikaelemendid, mis on ühendatud omavahel õhukeste vaskribadega

PCM (Pulse Code Modulation) – impulssmodulatsioon – kus analoogsignaali muundatakse digitaalsignaali, kasutatakse peamiselt audiosignaali puhul

PCMCIA (Personal Computer Memory Card International Association) – 1989. a. asutatud firmade ühendus, samanimeline standard määrab sülearvutitesse paigaldatavate mälude ja digituuneritesse paigaldatavate CI moodulite parameetrid

Perigee – satelliidi orbiidi madalaim punkt

Pixel – piksel – pildielement, tuletis sõnadest “picture” ja “element”. Vanemad arvutid kuvavad ekraanil 640x480 ehk ca 300 000, uuemad vastavalt 1024x768 ehk ca 800 000 pikselit. Tavalises digisüsteemis MPEG-2 edastab 720x576 ehk ca 400 000 pikselit ja kõrgeraldusega HDTV süsteemis vastavalt 1920x1080 ehk ca 2 000 000 pikselit, suurem pikselite arv annab teravama pildi

PID (Program Identifier) – programmi identifikaator – digisignaalis edastatavad aadressiandmed audio, video, teleteksti jm signaalide kohta

Pin – väljaviik, viik, jalg – pistiku kontakt, kiibikorpusel välja ulatuv metallkontakt, mis on ette nähtud kiibi elektriliseks ühendamiseks trükkkeemiga või kiibipesaga

PIN (Personal Identification Number) – PIN-kood – tähtedest ja/või numbritest koosnev kood, mida kasutatakse isiku identiteedi tõendamiseks, siin satituuneri menüüdesse ligipääsu võimaldav kood

PIP (Picture-In-Picture) – pilt pildis – telerites kasutatav digisüsteem, kus põhipildi sees saab näha ühte või mitut väikest pilti, erinevate

programmide vaatamiseks peab olema mitu tuunerit

Plasma panel – plasmapaneel, plasmaekraan – kuvaseadme osa, mis koosneb lamedasse gaastäidisega paneeli paigutatud elektroodide võrest, toodetakse kuni 50 tolliseid ekraane

PLL (Phase-Locked Loop) – automaatne faasijärgse sünkronisatsiooniga süsteem/faasiluk – teatud elektriline skeem, kasutatakse satelliitsignaali demoduleerimiseks tuunerites

PMT (Program Map Tables) – digisignaalis edastatav programme kirjeldav info

Polarization – polarisatsioon – elektromagnetlaineline võnketasand, teatud tehnikaga kasutatakse seda saatemahu suurendamiseks sama sageduse juures, satelliitidel kasutatakse rist- (V/H) või ringpolarisatsiooni (L/R)

Polarization Offset – polarisatsiooni nihe – satelliidi ja vastuvõtu asukoha pikkuskraadide vahest tekkiv viga, mille kompenseerimiseks tuleb LNBD pöörata telje ümber mõne kraadi võrra, näit. Keila-Joal (24,2 E) satelliit Astra 1D (24,2 E) vastuvõtul on parandus null.

Polar Mount –antenni teatud monteerimise, kus antenni pöördtelg on suunatud Põhjanaelale (Polar Star) ja pööratavat antenni saab suunata suvalisele satelliidile geostatsionaarsel orbiidil kogu taevakaarel horisondist horisondini

Polar Orbit - polaarorbiit – kus satelliidi orbiit on risti ekvatoriaalorbiidiga läbides põhja- ja lõunapoolust, kasutatakse eriotstarbelistel satelliitidel, vastuvõtuks vajalik jälgiv antennisüsteem

Polarizer – polarisaator - LNB ette kinnitatud seade signaali polarisatsiooni sujuvaks muutmiseks, mehhaaniline või elektriline (ferriit), uutes ümberlülituva polarisatsiooniga LNBDdes ei kasutata

Port - arvutiliides, millega saab ühendada teisi seadmeid. Aeglane jadaport ja kiire rööpport, kasutusel digituunerites tarkvara laadimiseks

Positioner – positsioneer – seade motoriseeritud antenni juhtimiseks, võib olla sõltumatu (käsitsijuhtimine) või ühendatud tuuneriga (automaatjuhtimine)

PPUA (Programm Provider User Address) – igale vaatajakaardile salvestatud unikaalne neljabinine kaardi identifitseerimise kood, mille järgi toimub satelliidilt koodide uuendamine

PPV (Pay-Per-View) – tavalise maksuTV laiendus, kus tasutakse ainult vaadatud programmi eest, näit. Viasat Ticket

Pre-emphasis – FM saadetele signaal-müra suhte parandamiseks kasutatav teatud signaali sageduslik korrektsioon (eelmoonutus), vastuvõtul algsignaali korrigeeritakse vastupidiselt (De-emphasis), Euroopa standard on 75 ms

Primary Colors – põhivärvused – videotehnoloogias (arvuti kuvar, teler, skanner jms) on kasutusel nn. liitmismudel (RGB-mudel), kus kolmeks põhivärvuseks on punane (R-red), roheline (G-green) ja sinine (B-blue), millele liitmisel saame valge valguse värvusaistingu. Kui kõik need põhivärvused puuduvad, siis võtame vastu musta värvi. Kui liidame põhivärvusi muudes vahekordades, siis võime moodustada kõiki teisi looduses esinevaid värvitoone

Prime-Focus Parabolic Dish – keskfookusega paraboolantenn – kus kiirgur ja LNB on kolme kinnitusvarda abil monteeritud antenni teljel asuvasse fookusse, varem üldlevinud, viimasel ajal ofsettantenni poolt välja tõrjutud

Protocol – protokoll – kokkulepitud reeglite kogum andmevahetuseks kahe seadme vahel, näit. digimooduli ja kaardi vahel

Pseudostereo –Pseudostereofoonia (valestereofoonia) – tehniliste vahenditega ühekanalisest helist loodud üsna tõetruu ruumilise heli kõlapilt, kuid suuna osas on väga ebatäiuslik, laia levikut pole leidnud

PSK (Phase Shift Keying) – faasmanipulatsioon – faasimoduleerimise vorm, kus moduleeriv digisignaali varieerib väljundsignaali faasi ette-

määratud väärtustena, digiTV satelliidilt kasutab QPSK modulatsiooni

PVR (Personal Video Recorder) – personaalne videomakk – siin digituunerisse sisseehitatud kõvakettale telesaadete salvestamise ja taasesitamise võimalus, kasutatakse paljudes uuemates digituunerites (Nokia, Echostar, TechniSat jpt)

PWM (Pulse Width Modulation) – laius-impulss modulatsioon – kasulik signaal moduleerib impulsside laiust, kasutusel mõnel vene satelliidil, D-klassi helivõimendites jm

q

QAM (Quadrature Amplitude Modulation) – kvadratuur-amplituud modulatsioon – kus kaks ristiasetsevat kandesagedust moduleeritakse erinevate signaalidega kasutades amplituudmodulatsiooni, näit. värvustelevisioonis (PAL ja NTSC süsteemis), digitaalse kaabelTV (DVB-C) juures, modeemides jm

QEF (Quasi Error Free) – maapealsete digisaadete DVB-T juures kasutatav kokkuleppeliselt veavaba signaali kvaliteedi näitaja suurusega $2,0 \times 10^{-4}$

QFP (Quad FlatPack) – ruudukujuline lamekorpus - pindmontaaziks mõeldud ruudukujuline kiibikorpus, millel on igas neljas servas väljaviigud, näit. digituuneri mälukiibid

QM (Quadrature Modulation) – kvadratuur modulatsioon – kus kaks ristiasetsevat kandesagedust moduleeritakse erinevate signaalidega, vaata QAM

QPSK (Quadrature Phase Shift Keying) – kvadratuurne faasmanipulatsioon – nelja erinevat faasi kasutatav teatud modulatsioon digitaal-

setel satisaadetes DVB-S

QS (Quadrophonic Sound) – kvadrofooniline heli – neljakanaline stereofooniline helindamine/heliülekanne, mis eriti laia levikut pole leidnud. Kahekanalise (L+R) stereofoonilise süsteemi kõrval on välja arendatud ka suurema kanalite arvuga süsteeme (neljakanaline kvadrofooniline, paljukanaliline heli laiaekraanilises kinos jm)

Quadrature – kvadratuurne – ristiolevad, faasis teineteise suhtes 90 kraadi nihutatud signaalid

Quantization - kvantimine – protsess, kus pidevast analoogsignaalist võetakse teatud ajavahemike tagant väärtusi, kasutatakse impulssmodulatsioonides PCM

Quartz clock – kvartskell – kvartsostsillaatorit sisaldava elektronskeemiga suure täpsusega ajanäitaja

Quartz oscillator – kvartsostsillaator – suurt sageduslikku stabiilsust tagav piesoelektilist kvartskristalli sisaldav elektronskeem

Quasi – kvaasi, eba-, just nagu, peaaegu – paljude terminite eesliide

Quasistereophonic – kvaasistereofooniline - tehniliste vahenditega ühekanalisest helist loodud üsna ebatäiuslik ruumilise heli kolapilt, laia levikut pole leidnud

Q&A (Questions and Answers) - küsimused ja vastused

r

Raduga - vene FSS C-diapasoonis töötavate satelliitide üldnimetus, tuntud ka Statsionar nimetuse all

RAM (Random-Access Memory) – muutmälu – digituuneri (arvuti) keskne mäluseade, millesse saab andmeid kirjutada ja neid sealt lugeda

Raster – raster - ettemääratud joonemuster, mis tagab piltide kuvamiseks kasutadaolevale alale ühtlase katmise skaneerimisel, näit. teleri ekraanil

RCA jack (Radio Corporation of America) – teatud tüüpi pesa/pistiku üldnimetus, kasut. audio ja videokaablite ühendamiseks

RDS (Radio Data System) - EBU poolt 1996. a. kasutusele võetud FM raadio tasuta „lisateenus“, põhiliselt autoraadiotes, näit. kuulatava programmi kõige paremini kuuldava sageduse automaatne valik, kuulatava jaama nime/sageduse/programmi sisu jms kuvamine ekraanil

Reboot - rebuutima, taaskäivitama - digituuneri (arvuti) rebuutimist tehakse siis, kui on tekkinud mingi tõrge ja seade keeldub töötamast (on „kokku jooksnud“)

Receiver (Rx) – vastuvõtja/tuuner – elektrooniline seade, mis muundab antennist (LNBst) saadud satelliidisignaali teleris nähtavateks/kuuldavateks video- ja audiosignaalideks

Receiver Bandwidth – vastuvõtja ribalaius – määrab teatud spektri osa kogu vastuvõetavast signaalist, satTV kasutab reeglina 27 MHz ribalaiust, kitsam riba vähendab vastuvõtul mürasid

Receiver Sensitivity – vastuvõtja tundlikkus – määrab normaalseks vastuvõtuks vajaliku minimaalse signaalienergia, mõõdetakse dBm

Record - salvestis - mingile infokandjale (paberi- le, magnetilindile, pooljuhtmällu jne.) jäädvustatud teave

Reflector – peegeldi – juhtivast materjalist antennile lisatud element, mis peegeldades suunab energia antennile suurendades sellega viimase efektiivsust

Relay (1) - relee - elektriline lüliti, mis võimal-

dab väikese võimsusega juhtida suuremat võimsust

Relay (2) - retranlaator – seade raadiosides, mis võtab vastu signaali väikese saatevõimsusega või kaugelasuvalt saatjalt ja edastab seda samal või erineval sagedusel, et laiendada kaetavat territooriumi

Return channel (Back Channel) – tagasikanal – sidekanal, mille kaudu klient on ühendatud operaatoriga, näit. PPV saadete tellimisel kus digituuner on läbi moodemi ja telefonivõrgu ühendatud operaatoriga

RGB (Red, Green, Blue) – puna-rohe-sini – kolm põhivärvust videopildi kuvamiseks teleriekraanil põhivärvuste (punane, roheline ja sinine) kombinatsioonidena. Iga pildipunkt ekraanil moodustatakse tegelikult kolmest eri värvi punktist, mille intensiivsuse reguleerimisega saadakse kõik vajalikud värvitoonid. Kui kõik kolm on maksimaalse intensiivsusega, siis saame valge värvuse

Remote Control – kaug(distsants)juhtimise pult – tavaliselt infrapunakiirega mitmesuguse kodulektronika seadmete juhtimiseks mõeldud seade

Reset – lähtestamine, nullimine – esialgset olekut või sisu taastama, näit. digituuneri, arvutil jm

Resolution - lahutusvõime, eraldusvõime - pildi detailide eristatavuse aste, mida mõõdetakse pikslite arvuga ekraanil või rastripunktide arvuga tolli kohta (dpi) väljaprintitud pildil, näit. digiTV standard on 720 x 576 pix

RF (Radio Frequency) – raadiosagedused – tinglikult loetakse elektromagnetvälja sagedusi 10 kHz - 100 GHz

RHCP/RCP/R (Right-Hand Circular Polarization) – päripäevane ringpolarisatsioon – mõnedel satelliitidel kasutatav teatud tüüpi polarisatsioon, vastuvõtuks vajatakse erilist LNBd, näit. Venemaa NTV Plus pakett satelliidil Eutelsat W4

ROM (Read-Only Memory) – püsimälu – mälu-seade, millest saab andmeid ainult lugeda, kuhu salvestatud käsud ja andmed säilivad alaliselt. Need salvestatakse sinna kiibi valmistamisel ja neid ei saa muuta, kasutatakse digituunerite, personaalarvutite jt juhtprogrammide salvestamiseks

RRO (Radio Receive Only) – ainult raadio vastuvõtuks – teatud tüüpi vastuvõtu terminal, võimaldab ainult raadio vastuvõttu

RS-232 (Recommended Standard-232) – EIA (Electronic Industries Alliance) poolt heaks kiidetud standardne liidesjärjestikseadmete ühendamiseks, enamik digituunereid, moode-meid ja personaalarvuteid on selle standardiga ühilduvad, kasutatakse kaht tüüpi pistikuid – 25 jalaga (DB-25) ja 9 jalaga (DB-9)

RS-422/423/449 – uuemad ja kiiremad EIA poolt defineeritud liidesed

RTFM (Read the f***ing manual) – loe seda kuradi juhendit

R/W (read/write) head – lugemis-kirjutuspea – lugemis- ja kirjutusvõimeline magnetpea

S

S-band –satelliitlevi sagedusriba 2,6 GHz juures, viimasel ajal vähe kasutatav

S-Video – videostandard, kus heledussignaali Y ja värvussignaali C on eraldatud, võimaldab parandada värvipildi kvaliteeti

S/N (Signal to Noise Ratio) – signaal-müra suhe – signaali- ja müravõimsuse suhe, mõõdetakse dB, kvaliteetne videopilt nõuab 54 dB, rahuldavaks piisab 46 db suhtest Satellite – väga

erineva otstarbega orbiidil tiirlev kompleksne seade, sidesatelliit võtab maalt vastu ühel sagedusel signaalid edastades need teisel sagedusel laialdasele territooriumile tagasi kasutades L-, S-, C-, Ku- ja Ka-diapasooni sagedusi

Satellite Dish – satelliitantenn – põhiliselt paraboolse pinnaga peegel, mis kogub satelliidilt edastatud mikrolained fookusse asetatud LNBl

Satellite Receivers – satelliitvastuvõtja – seade, mis selekteerib ja muundab antennist (LNBl) saadud satelliidi signaalid telerisse sobivateks video- ja audiosignaalideks

Scalar Feed – eriline kontsentriiliste rõngastega kaetud astmeline kiirgur, kasutatakse keskfookusega antennidel peegeldunud energia suunamiseks LNBl

SatScan – tuunerisse sisseehitatud satelliitprogrammide automaatne otsimissüsteem

SCART (Syndicat des Constructeurs d'Appareils Radiorécepteurs et Téléviseurs) – tuntud kui Peritel või Euroconnector, eriline telerites, videomakkides, tuunerites jm kasutatav 21 kontaktiga pistik, võimaldab kõigi audio/video/juhtsignaalide edastamist

SCPC (Single Channel per Carrier) – digiprogrammidel kasutatav kitsaribaline standard, kus ühel sagedusel edastatakse ainult üks tele- ja/või raadiokanal, mis kasutab madalat SRI

Scrambler – skrämbler - seade, mis muundab algsignaali selliseks, et vastuvõtt on võimalik ainult spetsiaalse autoriseeritud dekoodriga

SCSI (Small Computer System Interface) – eriline digituuneris ja arvutis kasutatav kuni 68 kontaktiga port, toetab suuremaid andmekiirusi kui tavalised pordid ja võimaldavad ühendada ühe ja sama pordiga kuni seitse seadet

SDTV (Standard Definition Television) – standardse eraldusega TV – meie tavaline 625 realine telestandard, annab ekraanil 704 x 480 pildipunkti

Season (interface) – teatud interface, mis suhtleb kiipkaardilugejaga arvuti järjestikpordi kaudu

SECA (Societe Europeenne de Controle d' Access) – digikanalite teatud kodeerimismetod, kasutusele võetud prantsuse kompanii Canal Plus Group'i poolt, tuntud ka Mediaguardi nime all

SECAM (Sequence Couleur a Memorie) – teatud värvi TV standard, esmakasutusele võetud Prantsusmaal, hiljem ka NLiidus

Secondary Focus – sekundaarfookus – koondab teise satelliidi signaali sinna asetatud LNble, kasutatakse mitme satelliidi vastuvõtuks ühe antenniga

SHF (Super High Frequency) – ülikõrgsagedus – kokkuleppeliselt loetakse sagedusvahemikku 3-30 GHz

SI/SID (Service Information/Identification) – digisaadatel kasutatavad teenistuslikud parameetrid

Simplex – simpleks – andmete edastus ainult ühes suunas, ühesuunaline side saatva ja vastuvõtva jaama vahel

Simulcast – ühe programmi samaaegne edastamine mitmes süsteemis (analoog/digitaal), sagedusel või kanalil

Simulcrypt – simulkrüpt – programmivaldaja kasutab oma digipaketi edastamisel samaaegselt mitut erinevat kodeeringut, on vajalik kui abonentid kasutavad erinevate moodulitega digituunereid, näit. itaallaste Stream kasutab Videoguardi, Secat ja Irdetot

SiS (Sound in Sync) – teatud audio edastamise viis, kus telepildi sünkroimpulssidele on lisatud audiosignaal, vastuvõtuks vajalik eriline dekooder, kasutusel mõnedel vanematel vene satelliitidel

Skew – viltus/kiiue – mõnede satelliitide vastuvõtuks on vajalik polarisatsiooni täppis-

häälestus, seda saab teha ferriit- või mehaanilise polarisaatoriga

Slot (1) – pesa/pilu - koht lisaplaadi või lisa-kaardi ühendamiseks, näit. digituuneris CI mooduli või kaardi asetamiseks

Slot (2) – satelliidi asukoht ekvaatori kohal, määratakse pikkuskraadides Greenwichist ida (E) või lääne (W) poole, tavaliselt kolmekraadise sammuga, näit. Sirius asub 5 E

Smart Card – kiipkaart – krediitkaardi suurune plastikkaart, sisaldab protsessorit ja mälu, kuhu on salvestatud vajalik info, näit. satTV vaataja-kaart, ID kaart jms

SmartMouse – teatud tüüpi programmaator, kasutati esimeste Irdeto kaartide juures

SMATV (Satellite Master Antenna Television) – satelliitsüsteem, mis võtab vastu satelliitkanaleid ja edastab need kaabelvõrkude vaatajaile

SMD (Surface Mounted Device) – pindmontaaž-komponent – eriliste väljaviikudega komponenditüüp, mis monteeritakse trükkplaadile tihedalt vastu plaadi pinda

SNG (Satellite News Gathering) – transporditav satisüsteem, võimaldab otse uudiste sündmuskohalt edastada neid satelliidi kaudu tellijale

SNR (Signal-to-Noise Ratio) – vaata S/N

Snow – “lumi” – pilti kattev heledatest ja tumedatest täppidest koosnev müra teleriekraanil, tekib nõrga analoogsignaali vastuvõtul, vähendamiseks tuleb kasutada paremat antenni

Socket – pesa, sokkel – näit. pistiku- või lambipesa

Softcam/softdec – tarkvaraline dekooder – teatud arvutiprogramm, mis võimaldab arvutisse paigaldatud DVB kaardi ja arvuti abil vaadata kodeeritud programme

Soft Scrambling – “pehme” kodeerimine, mille avamiseks vajatakse ainult dekodeerit, aga mitte

vaatajakaarti, kasutati mõnedel Sky programmidel

Software – tarkvara- arvutile/digituunerile antavate käskude kogum, mingi tegumi sooritamiseks vajalikku käsujada nimetatakse programmiks

Sparcles – vaata “lumi”

S/PDIF (Sony-Philips Digital Interface) – digitaalse audiosignaali optiline väljund, kasutusel uuemates digituunerites, annab parima helikvaliteedi

t

T/R Transmit/Receive – saate/vastuvõtu (süsteem)

T1 – digidata signaalivormingu klass edastuskiirusega 1,544 Mbps, Euroopas E1-2,048 Mbps

Telecom Band – Ku-diapasoonis asuv sagedusriba vahemikus 12500-12750 MHz, nimetuse saanud esmakasutajalt prantsuse satelliidilt Telecom, tuntud ka BBS (Broadcast Satellite Services) diapsoonina

Teletext – teletekst (levi-videograafia) – ühesuunaline leviedastusteenus, võimaldab teleteksti dekoodriga graafilise ja tekstilise info vastuvõttu ja selle esitamist teleri ekraanil, esmakasutus 1970. a BBC kanalitel (Ceefax/ Oracle)

Terrestrial TV – maapealne/terrestriaalne TV – kasutatakse maapealse digiTV eristamiseks tavalisest (maapealsest) analoogsest televisioonist

Threshold – lävi/künnis - sativastuvõtja tundlikkuse piir, millest nõrgemaid signaale ei saa vastu võtta, mõõdetakse dB. Mida väiksem lävi,

seada tundlikum vastuvõtja

Threshold Extension – lävi avardamine – skeemiline meetod sativastuvõtja tundlikkuse tõstmiseks, põhiliselt vastuvõetava ribalaiuse ahendamise teel

TID – Transponder Identification – digisaadetele kasutatav teenistuslik parameeter, määrab üheselt ära konkreetse transpondri

Timer – taimer - seade või programm mingi tegevuse tähtajaliseks alustamiseks/lõpetamiseks, näit. digituuneris või videomakis

Transceiver - transiiver - saatja-vastuvõtja, analoog- või digisignaale saatev ja vastuvõttev seade

Transcoder – seade, mis muundab ühe TV standardi teiseks, näit. PAL süsteemi SECAMiks

Transmission – edastus/ülekanne – signaali, sõnumi või muukujulise informatsiooni edastamine mistahes elekterside vahendite abil (raadio, televisioon, telefon jne) üle mistahes meediumi (juhtmed, koaksiaalkaabel, mikrolained, optiline kiudkaabel või raadiosagedus)

Transponder (transmitter-responder) – automaatne seade satelliidil, mis võtab vastu maalt saadetud signaalid, võimendab, muundab ja saadab tagasi maale teisel sagedusel

Triple Band LNB – kolmediapasoonne LNB – laiendatud sagedusvahemikuga (9750-12750 MHz) kolmes diapsoonis (FSS, DBS ja BBS) satsignaale vastuvõttev LNB it.html =MsoNormal>Tuner – tuuner –raadio/telesaadete vastuvõtja teatud osa mis selekteerib vajaliku programmi, mida kuulatakse/vaadatakse kõlaritest/monitorilt, tihti nimetatakse ka sativastuvõtjat tuuneriks

Tuning – häälestus – vastuvõtja viimine soovitud programmile teatud skeemiparameetrite muutmise teel

TVRO (Television Receive Only) – satelliitsüsteem, mis on ette nähtud ainult telesaadete vastuvõtuks

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

Twin LNB – kaksik LNB – kahest LNBst kokkuehitatud seade, võimaldab ühe antenniga kasutada sõltumatult kahte erinevat satituunerit

Two-way – kahesuunaline – vaata duplex

TWT (Traveling-Wave Tube) – jooksva laine lamp – suurevõimsuseline saatelamp satelliidil

TX (transmitter) – saatja – analoog- või digitaalssignaale genereeriv seade

Uplink – maajaam – maalt satelliidile signaale edastav kompleks

UPS (Uninterruptible Power Supply) – puhvertoiteallikas – akut ja muundit sisaldav seade, kindlustab arvuti, tuuneri vms toite vooluvõrgu lühiajalise katkemise korral

UT (Universal Time) – universaalne aeg – sama mis GMT (Greenwich Mean Time), Eesti aeg – UT+2h

U

UHF (Ultra High Frequency) – ultrakõrgsagedus - üldiselt loetakse sagedusvahemikku 300-3000 MHz, telerite juures aga vahemikku 470-848 MHz, Euroopa kanalid E21-E68

UHF Remote – UHF (raadio-) kaugjuhtimis-pult – erinevalt enamlevinud otsenähtavuse piires IR (infrapuna) kiirega töötavatest pultidest kasutatakse siin raadiosagedust, mis ei nõua otsenähtavust (juhtimine võimalik teisest toast)

Unicast - üksikedastus, üksiksaade – data edastus individuaalsele tarbijale, näit. kiire Interneti teenused satelliidilt

Universal LNB - universaalne LNB – laiema vastuvõtu diapasoni saavutamiseks kasutatakse LNBs kahte 22 kHz juhtsignaaliga lülitatavat LO sagedust, alumine LO - 9,75 GHz, ülemine LO – 10.6 GHz, sellega kaetakse vastuvõtuala 10700-12750 MHz

Update - värskendama, värskendus - andmete või tarkvara värskendamine tähendab nende osalist või täielikku asendamist uuemate andmete või tarkvaraga, näit. digituuneri tarkvara laadimine satelliidilt

V

V (Volt) – volt – SI süsteemi pingeeühik, nimetatud A.Volta auks, näit. standardse videosingnaali amplituud on 1V

V/H Switched Polarizer – V/H lülituv polarisator/LNB – kahe erineva polarisatsiooni (V/H) vastuvõtuks mõeldud LNB, sisseehitatud nii V kui H vastuvõtu tundlad, mida valitakse tuuneri toitepingega 13/18 V, mis saadetakse kaablit pidi LNBl

VBI (Vertical Blanking Interval) – ekraanilt välja jääv videosingnaali osa, kasutatakse mitmesuguse lisainfo edastamiseks, näit. teletekst, kellaeg jms

VCO (Voltage Controlled Oscillator) – pingega tüüritav ostsillator – igas tuuneri sisalduv elektronskeem, kasutatakse vajalikule kanalile häälestamiseks

VCR (Video Cassette Recorder) – videomakk

VDU (Visual/Display Unit) – TV monitor videopildi kuvamiseks

VHF (Very High Frequency) – üldiselt loetakse sagedusvahemikku 30-300 MHz, telerite juures

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

aga vahemikku 41-230 MHz, Euroopa kanalid E2-E12

VHS (Video Home System) – videomaki standard, mille esmakordselt võttis 1976.a. kasutusele Jaapani firma JVC (Japan Victor Company), hiljem sai sellest levinuim videostandard kodukasutajale. VHS-videokassettides kasutatakse 1/2" laiust magnetlinti

Viaccess – digikanalite teatud kodeerimismetod, kasutusele võetud prantsuse kompaniide France Telecom ja TPS (Television Par Satellit) poolt

Video (1) – üldiselt tähendab liikuvate kujutiste salvestamist, töötlemist ja kuvamist, eriti televisioonis esitamiseks sobivas vormingus, kujutiste ja teksti kuvamist arvuti ekraanil

Video (2) – videomakk või selle abil tehtud liikuvate kujutiste salvestis

Video Carrier-to-Noise (C/N) Ratio – video kandevlaine signaal-müra suhe – kandevlaine ja müravõimsuse suhe, mõõdetakse dB, kasutatakse antennide, maajaamade, LNB jm kvaliteedi hindamiseks

Video clip – videoklipp – lühike videosalvestis

Video compression – video kompressioon – digitehnikas kasutatav meetod signaali kokkupakkimiseks vähendamaks infomahtu, näit. edastamiseks ühe transpordri kaudu rohkem programme, kasutatakse satelliittehnikas MPEG-2 süsteemi

Video monitor – kuvariga seade, mis võtab vastu videosignaali, näit. video- või SCART-sisenudiga varustatud teler

Video signal – videosignaali – telesignaali osa, mis kannab videoinformatsiooni

Video Signal-to-Noise (S/N) Ratio - vaata S/N, eksperthinnanguil saadakse ekraanile rahuldav pilt S/N-35 dB juures

Videocipher I/II/II+ – videosifr – teatud kodee-

rimissüsteemi erinevad versioonid, kasutatakse põhiliselt USA operaatorite poolt nii analoog- kui digisüsteemides

Videocrypt – videokrüpt – analoogprogrammide kodeerimissüsteem, kasutati Suurbritannias BSkyB kanalitel

Videoguard (NDS) – videoguard – digiprogrammide teatud kodeerimissüsteem, põhiliselt kasutusel Suurbritannias Sky Digital paketi juures

VOD (Video-On-Demand) – video nõudmisel – kaabelvõrkudes kasutatav teenus, kus abonent saab tellida operaatorilt tasu eest teda huvitava saate talle sobival ajal

Voltage Switched LNB – pingega lülituv LNB – vaata V/H Switched Polarizer

Volume control – siin helitugevuse regulaator tuuneril/teleril

VPID (Video Program Identification) – digisignaali datavoos oleva videosignaali aadress, näit. TV 1000 Baltic VPID – 7071

VSAT (Very Small Aperture Terminal) – kahepoolse satelliitside jaoks kasutatav väikese antenniga terminal, kus peale vastuvõtva osa on ka satelliidile saatev osa, kasutatakse näit. kiire Interneti ühenduse puhul

VSWR (Voltage Standing Wave Ratio) – seisva laine tegur – iseloomustab signaali kadusid kaablis, lainejuhis, antennis jm

VTR (Video Tape Recorder) – lahtise lindiga videomakk, näit. telestuudiotest kasutatav profimakk

W

W (Watt) – vatt – SIsüsteemi võimsuse mõõtühik

Wafer card – kiipkaart – õhukesele plastikalu-
sele sissepressitud ränikristall, mille väljaviigud
on toodud ISO standardit järgivasse kontaktis-
tikku. Kasutatakse ID-, telefoni, satTV jm kiip-
kaartides

**WARC (World Administrative Radio Confer-
ence)** – ülemaailmne raadioside konverents –
määrab koostöös ITU (International Telecom-
munications Union) resolutsioonidega iga paari
aasta tagant eetri rahvusvaheliste sagedusalade
kasutamist

Wave Length – lainepikkus – vahemaa, mille
laine läbib ühe perioodi jooksul, on pöördvõr-
deline sagedusega, mõõdetakse meetrites, sen-
timeetrites jne.

Waveguide – lainejuht – täpse konfiguratsioo-
niga metallist kanal mikrolainete edastamiseks,
satelliiditehnikas kasutatakse põhiliselt ümara
(C120) või kandilise (PBR 120) kujuga laine-
juhte

Wave impedance – lainetakistus – elektromag-
netlaine elektri- ja magnetvälja tugevuste suhe,
tähist. Z, mõõdetakse oomides, näit. satTVs
kasutatavatel koaksiaalkaablitel $Z=75 \Omega$

WebTV – Microsoft'i poolt kasutusele võetud
üks esimesi näiteid veebi ja televisiooni ühen-
damisest, kaablomodemiga sarnane WebTV
modem koos teleriga võimaldab surfata Inter-
netis, Eestis taolist teenust veel ei pakuta

Wegener Panda – stereosaadete edastamisel
kasutatav teatud müratasandiga formaat, kasu-
tatakse analoogsaadetel satelliidilt abikandev-
sagedustega 7,02/7,20 MHz, võimaldab laiend-
dada dünaamikat kuni 90 dB

Whip antenna – painduv varrasantenn – tava-
liselt 1/10 - 5/8 lainepikkusest, põhiliselt kasu-
tatakse autoantennina

White noise – valge müra – satsüsteemides
kasutatav mõiste, kus müra võimsuse spektraal-
tihedus ei sõltu sagedusest

Wideband – laiaribaline – sagedusriba, mida
kasutatakse laia sageduste vahemikku nõudvaks
rakenduseks, siin satituuneri poolt töödeldav
sagedusvahemik, tavaliselt 700-2150MHz

Widescreen TV – laiekraan(formaat)TV –
erinevalt tavalisest 4:3 formaadist kasutab see
ekraanisuhet 16:9 kuni 21:9

WWW (World Wide Web) - veeb - kogumik
elektroonilisele kujule viidud tekste, pilte,
videolõike ja helisid koos nende vahele
paigutatud hüperlinkidega, mis viivad
teiste teksti- ja pildisõlmede juurde,
informatsiooni mosaiik

X,Y – Eutelsati poolt kasutatavad ristpolarisat-
siooni tähised, vastavalt H ja V

X-band – ülikõrgsageduslik laineala vahemikus
8-12 GHz, põhiliselt eriotstarbelises kasutuses

Yagi antenna – ridaantenn – teatud antenni-
tüüp, kus horisontaalsele poomile kinnitatud
aktiivse dipooli taga asub peegeldi (reflektor) ja
ees üks või mitu suunajat (direktorit), leiutati
1926. a. jaapanlaste Yagi ja Uda poolt, levinuim
antennitüüp sagedusvahemikus 30-3000 MHz

YUV – video värvisignaali kodeerimismudel – Y

on mustvalge signaali heledus, U ja V on värvivahe signaalid, kus U iseloomustab punast ja V sinist värvust, ekraanil kuvamiseks teisendatakse see komponentvideo RGB (Red/Green/Blue) signaaliks. YUV on RGB matemaatiline ekvivalent

Z

Zone beam – tsonaalne kiir - teatud regioonile (suuremale kui täpp- kuid väiksemale kui globaalkiir) maapinnal suunatud satelliidi saatekiir, kasutatakse regionaalsete programmide edastamiseks

Zooming – suuming - kogu pildi sujuv remastapimine kuvaelementide vaateleja poole või temast eemale liikumise visuaalse mulje loomiseks, näit. digiTV võimaldab pilti suurendada suumimisega

© sateks 2003

Akadeemia tee 23A, Tallinn 12617;

Tel.: 055 26263 ; Fax: (0) 661 3655

e-post: sateks@online.ee

<http://home.delfi.ee/~sateks/>